

2005eko urtarrilak 12

Autoa ondo aparkatu dut, horretarako ezarritako marren barruan, lasai lo egiteko. Gauaren erdian motorzale batek ustekabeen auto geldiaren ertz bat jo, airean ziztu bizian jaurtikia irten eta kaskezurra mila puskatan hautsiko balu ere, nik errurik ez dudala izan esateko moduan.

2005eko urtarrilak 15

“Todo here y todo duele, pero lo nuestro es matar.”

2005eko urtarrilak 17

Lantzean behin saltoki gune handi batean sartzan naiz, ezer erosteko asmorik gabe, oraindik ere horrelakoetan, jende artean galdu eta ezereztua, aurrean harrapatzen dudan guztia txikitu eta jende guztia banan-banan tiroka hiltzeko gogoia sentitzen dudala baieztatzeko. Lasaitu egiten nau horrek. Oraindik ere zerbait-zerbait gelditzen da.

2005eko otsailak 5

Arkumetxo txuri goxoa belaze garbian jauzika ikusirik bihotza samurtzen zaidala sentitu orduko, kezka ilun batek hartzen nau, errudun sentimendu lauso batek erasotzen. Ez noiz edo noiz arkume okela jana naizelako; mundura umerik ekartzen lagundu ez dudalako baizik.

2005eko otsailak 7

Adiskide batek kontatu dit askotan idazten duela: ez beti, ez egunero, horretarako gogoia duenean baizik, etxean, bakardadean, idatziz jasotzen ditu gertatu zaizkionak, sentitzen dituenak, burura datozkionak, zernahi... Koaderno asko bete omen ditu dagoeneko. Eskuz idazten du beti, eta idatzitakoa inoiz argitaratzeko inongo asmorik gabe. Bere eguneroko ohaideari ere eskatua dio ez irakurtzeko koaderno horietan idatzitakoa. Gisa horretako idazketa lanak maite dituen jende asko ezagutzen dut. Joera zabaldua bide da.

Nik, aldiz, ohar-koaderno honetako ohar guztiak argitaratuko ditudalako kontzientzia osoz idazten ditut. Argitaratuko ez direnak interes edo balio literario faltagatik geratuko dira kanpoan, baina ez ahalkeagatik, ez nire sekreturen bat agerian uzteko beldurrez; nahiz eta nik ere neure sekretuak baditudan, jakina.

Edozer gauza idazterakoan, ez naiz idazki hori inoiz eta inon ez dela argitaratuko pentsatzeko gauza. Nik idatzitako oharrik ziztrinenak ere, han ez bada hemen, bihar ez bada etzi, argia ikusiko duelako irudipena izaten dut. Horregatik, guztiz ezinezkoa zait nire sekretuak idaztea, baita paper muturrik ustez anonimo eta ezkutuenean ere. Baina, alde edo moldez, nire sekretuez idazten dut hemen, argia ikusiko duela ia ziur naizen ohar-koaderno honetan, lasaitasun eta askatasun osoz, intimidade handiagoa izateko inongo premiarik gabe.

2005eko otsailak 24

Pertsonaren erdian

Gure gauek elkar besarkatu zuten.
Bi gau elkarren ilunak indarrez belzten,
bi gau elkarren hutsarteak bortizki zulatzen,
bi gau elkarren amildegiak mugarik ezeraino sakontzen,
pertsonaren erdian.

Gero, pertsona egunaren argira joan zen.

2005eko martxoak 5

Egia ez dago Erdian. Baina muturretako gezurrak askoz aiseago nabarmentzen dira; Erdikoa diskretuagoa da, disimulatuagoa. Horregatik, Erdia erosoagoa da. Eta beharbada gezurragoa.

2005eko martxoak 7

Mallorca 3, Real Sociedad 2. Lanak ditu sinesteak, baina hala da: aldartea tristatu zidan bart arratsean Realaren porrot mingotsak (horrelaxe definitu du gaur kioskoan ikusi dudan kirol kazeta batek, azalean). Erridikulu horretaraino iritsi naiz. Lotsatu egin behar al dut? Ez ohar-koaderno honetan behintzat. Baina zer pentsatua ematen du kontuak.

Gero eta gehiago, lasaitasuna maite dut, bakea, segurtasuna. Lehen egunerokotasuna apurtzeko irrika, premia eta esperantza nituen lekuan, egunerokotasuna apurtzeko izua da nagusi gaur egun. *No news, good news*, horixe dut orain bizi-lege nagusietako bat. Nik uste dut sakoneko bake horri bizitasun itxura emateko balio didala gaur egun futbolzaletasunak. Benetako eta funtsezko albisterik, kezkarik, pozik eta minik gabeko egunerokotasun gezaren bixigarri eroso eta arriskurik gabeak dira, niretzat, futbolaren munduari begira jasotzen ditudan funtsik gabeko sasi-albisteak eta sentitzen ditudan sasi-kezkak, sasi-pozak eta sasi-minak.

Hedabideen laguntza estimagarriaz, futbolzaletasunak gertakari bihurtzen baitu Espainiako Ligako gol bakoitza; eta Realzaletasunak munta handiko gertakari nabarmen hala Realaren golak nola bestek Realari sartutakoak. Gauzak gerta dakizkidala nahi dut, asko eta garrantzitsuak, garaipen epikoak eta porrot poetikoak nahi ditut, baina nire egunerokotasun xumea aldatzeko bidean jartzeko arriskurik gabe. Gauzak gerta dakizkidala nahi dut, baina ez, badaezpada ere, benetan.

Horixe da, funtsean, nire azkenaldiko futbolzaletasuna: benetako ostikoak emateko nahiz hartzeko beldurrak bizitzeak eragindako ostikomina.

2005eko martxoak 20

Poza sentiarazten dit lehen urrundik ikusi dudan leku batera iristeak; baita orain urrundik ikusten dudan leku batean izana naizela pentsatzeak ere. Frustrazio sexualaren sublimazio ergel eta txoroa izateko itxura gutzia du, baina ez daukat saltzeko poz txoropito hori, ez horixe!

2005eko martxoak 21

Markos Zapiain adiskidearen blog abandonatuko txoko batean utzitako mezua: “Beste gauza askori bezala (trenbideak, fabrikak, baserriak, autoak, itsasertzean hondoratutako ontziak, amoranteak...), blogei ere edertasun poetiko esanezina eranstean die abandonuak. Hori izan al duk buruan, Markos, blog hau horrenbeste denboraz ez ukitzeko erabakia hartzerakoan? Hala izan bada, bete-betea asmatu duk; eta hala izan ez bada, are betetasun handiagoan.”

2005eko martxoak 24

Ez nago. Edo nahiago nuke behintzat ez banengo.

2005eko martxoak 28

Begirada haratago eramateko gogoia, begi bistakoari ustegabeko pitzadurak eta zirrikituak bilatzeko sena, inork inoiz inola ere ezin pentsatuko zukeena egiteko malezia gordea. Horixe dut altxor bakarra.

2005eko martxoak 31

Literaturaren historiako poetarik tristeena izan nahi nuen. Eta akaso izan naiz, edo banaiz, edo izango geroago. Baina inoiz ez da ziur eta zehatz jakiterik izango. Horregatik orain, zentzudunago eta helduagoa izaki, neure adinarekin bezala garaiarekin ere bat eginez, Tristuraren Museoko edo Etsipenaren Interpretazio Zentroko zuzendari izatea dut amets eta xede.

2005eko apirilak 1

Hara zertan harrapatu dudan neure burua: Lucía Etxebarria idazlea (*Amor, curiosidad, prozac y dudas* nobelaren egilea) sexualki erakargarria zaidala adierazteko modu distiratsu baten bila, distira horri esker aitortpena ohar-koaderno honetan sartzeko baimen literarioa irabazteko. Oraindik horrelakorik! Jakina, berehala moztu diot bidea bilaketa absurdu horri.

2005eko apirilak 2

Kontzientzia, kontzientzia eta kontzientzia, besterik ez naizela dirudi. Eguna joan eta eguna etorri, egun osoa neure kontzientziarekin ondo portatzen, egun osoa egin beharrekoa egiten, ahalik eta ondoen, ahalik eta aberatsen, ahalik eta baliagarrien.

Kontzientziari kanpotik begiratzera ausartzen den ironia ere zuhur zaindua daukat, mugatua, etxekotua, onbideratua. Kontzientziatua.

Onaren onez gaizki bizi ote naiz ba? Ez zait iruditzen. Ez nau itotzen kontzientziak, ezta hurrik eman ere. Bizi nauten zoroetako bat da kontzientzia, nire kontzientzia gaizki definitu eta trakets hau, nire kontzientzia inkoherente eta aldrebes hau, nire kontzientzia alde guztietatik barruraino arrakalatu hau, zabortegei lohitsuak kausitutako zapata zahar kiderik gabeko baten antzeko nire kontzientzia desfuntsatu hau, inoren aurrerako esplikaezin eta lotsagarri izateraino pertsonal eta aldakorra, itxuragabea; eta zinez eta pozez bizi nau.

2005eko apirilak 12

–¿Señores de Zabala?

–Mmm... Sí... bueno... sí, yo... soy Zabala...

–Soy Ana, le llamo de la compañía de seguros Ocaso...

Ilunabarrera bidean da nire bizitza. Ez dut zuen zerbitzuen beharrik, baina eskerrik asko, Ana, abisuagatik.

2005eko apirilak 13

Eta... zer moduz kontu txikiak?

2005eko apirilak 14

Autobide ertzeko paraje ezkutu horiek, ez herri eta ez mendi diren mortu pneumatiko lohituz zipriztindutako horiek, aspaldi abandonatutako industrialdeetako pabiloi izugarrikeriaraino huts horiek... Horiek ez badira, zer? Horietan eskaintzen dit bizitzak, giza-arpilaketa eta erru banaketa guztietatik babesean, haurride sentitzeko leku bat, gune amniotikoa.

2005eko apirilak 21

Ederra da inoiz izan gabeko leku batera iristea. Baina baita leku ezagun batera inoiz ibili gabeko bide ezezagunetik iristea ere. Eta zenbait lekutan izatea beti zaigu eder eta hunkigarri, haraino edonondik edo edonola iritsita ere, horren maiteak ditugu.

Lekuei buruz bezala, pertsonentzat ere balio du esan dudanak. Mutil koxkorretan zailtasun handiak izan nituen pertsonekin ondo moldatzeko, eta bizikletarekin egindako ibilaldi bakartietan ezagututako lekuei eman nien pertsoneri ezin eman nien atxikimendua eta maitasuna. Harrezkero, lekuak ia-ia pertsonak dira niretzat.

2005eko apirilak 27

Bizi nahi

Ezinak, ezinak eta ezinak.

Ezinegona eta egonezina:

ezin egon eta egon nahi;

egon eta ez egon nahi.

Ezinizana eta izanezina:

ezin izan eta izan nahi;

izan eta ez izan nahi.

Ezinbizia eta biziezina:

ezin bizi eta bizi nahi;

bizi eta, nahi gabe ere,

bizi egin nahi, beti bizi nahi.

Ezinak, ezinak eta ezinak.

2005eko maiatzak 6

Ibiltzeak beti du norbera benetan dagoen lekura iristeko esperantzatik zerbait. Ibiltzeak beti du norbera benetan dagoen lekura iristeko beldurretik zerbait.

2005eko maiatzak 12

Anti-publi 2

Hitzik nahiz musika-rik gabe eta koloretan. Traje dotorez jantzitako gizona lasterka bizian. Atzean hiriko paisaia ikusten da. Eskuko telefonoa harrika bota eta arropa kentzen hasi da gizona, bizi-bizi, gorbatatik hasita, lasterka egiteari utzi gabe. Azpian futboleko arropak ditu, eta kanpoko arropak erantzi eta futbolekoak agerian utzi ahala, hiriko etxe handiak atzean utzita, futbol zelai handi batean sartu da, lasterka beti. Zelaian futbolean ari dira, eta jende asko dago harmailetan, futbol jokalariei begira. Gorbata, jaka, alkandora, erlojua eta zapatak kendu ondoren, galtzak ditu lehengo janzkerako arrasto bakar. Galtzak kendu eta behetik hasita goraino futbolari jantzian geratzearekin batera, jauzi ikaragarria egin, baloia buruz gogor jo eta gola egin du. Jauzia oso handia izan denez, lurlean bueltaka dabil baloia atean sartzen den bitartean. Poz handiz ari da ospatzen gola, taldekideekin batera. Amaieran, errotulu txiki bat ageri da pantailaren behealdean: “Hau ez da iragarkia.”

2005eko maiatzak 22

Txukundu egin behar dut nire bizitza; zoruei lanbasa pasatu, altzariei hautsa kendu, leihoetako kristalak gardendu, komuna lixibaz igurtzi. Garbigailuan sartu behar ditut nire bizitzaren galtzontzilo, galtzerdi eta barruko elastiko zikinak. Tipula, azenario eta piper berde xehetuak jarri behar ditut nire bizitzarekin batera egosten eltzean. Txukundu eta hornitu egin behar dut nire bizitza, abegikor bihurtu, ahaideei, adiskideei, maitaleei, besteei harrera egiteko. Eskaini egin behar dut nire bizitza, partekatu, bestela ez baita bizitza izatera ere iritsiko.

Kemena falta zait, ordea, benetako ilusioa, hori guztia fedez eta ganoraz egiteko. Alfergura existentzialak deuseztatzen nau, etsipen gozoan laketua.

Ondo sentitzeko, funtsezkoak ditut harreman afektiboak: familia eta ahaideak, lagunak eta adiskideak, amodioa eta sexua... Baina hori guztia ez dut nire bizitzaren mami eta ardatz egiten. Ikara ere eragiten dit aitortzeak, baina neure buruarekin ondo sentitzeko tresna edo bitarteko dira harreman horiek guztiak, ez benetako helburu. Benetan gustura, benetan neu, bakarrik nagoenean sentitzen naiz. Neure artean.

(Antzeko oharra du bere egunkarian Alejandra Pizarnik poetak, antzekoegia hona aldatu gabe uzteko: “El abandono o el aislamiento me han parecido, siempre, motivos de vergüenza más que de dolor. Por eso, tal vez, conozco tanta gente. Sus nombres me sirven para engañarme por no tener amigos. Mejor dicho, por no poder tener amigos.”)

2005eko maiatzak 27

¿A dónde el camino irá? ¿De dónde el camino vendrá? ¿Quién mi sed saciará?

2005eko ekainak 12

Siempre donde llegue tu mano.

2005eko ekainak 16

Aizpel mendiaren puntan, Ermiotik gertuen dagoen tontorrean, Pikabea deitura zuen gizon baten omenezko plaka xumea dago, bere adiskideek jarria. Plakako idatziak dioenez, Pikabea zena azkena joaten zen beti mendi ibilaldietan, nekatuenei eta ahulenei babesa eta laguntza emateko. Duela hiruzpalau aste, Aizpelgo tontorreko bakardadean metalezko plaka hartako letrak irakurri nituelarik, Pikabea jaunarenganako esker on eta mirespen uhain batek bereganatu ninduen. Indartsua oso; oraindik ere gogoan iltzaturik izaterainokoa.

Gezur arranditsu eta hanpaturik gabe, edonoren eskura dagoen egia ñimiño bat, oroitua urrundu beharrean ondo-ondoan jartzen diguna. Ez dira, ez, omenaldi guztiak horrelakoak izaten!

2005eko ekainak 26

Apalaldi luze samar baten ondoren, hona hemen berriro, harro, idazlea.

* * *

Musu bat. Zeuk erabaki non pausatu.

2005eko ekainak 30

La vie. Y no la conocí.

2005eko uztailak 10

Gizarte polizial baterantz. Zuhaitz izan eta basoa indartu behar zutenak, txarrantxa teinkatzen duen hesola ilara zuzen bihurtuak.

2005eko uztailak 17

Boni Alegria urrestildar aktoreak nire jaiotetxeko behealdean zegoen tailer batean egin zuen lan gaztetan, gure anaia Iñakirekin batera. XX. mendeko 60ko hamarkadaren erdialdeko kontua da hori, ni bizpahiru urteko umea nintzenekoa. Baina harrezkero ez nau urte askoan gehiago ikusi, ez jakinaren gainean behintzat. Nik, berriz, telebistan agertu denean izan dut Boniren berri; eta gero, haren telebistako agerpenek hizpidera ekarrita, Bonik beheko tailerrean lan egiten zueneko kontuak berriro dizkidate amak eta anaiak.

Gaur, ordea, Urnietako Xoxoka tabernan ikusi eta berehala ezagutu nau Bonik. Eta kasu egin didanean, nik ere ezagutu egin dut bera. Aitonaren eskutik helduta oroitzen nauela esan dit, eta nik esan diot neuk horren oroitzapenik ez dudan arren badakidala gure etxepeko tailerrean lanean aritu zela.

Ez gara ospe handikoak ez bera eta ez ni, baina hara: hedabideetan agertu garen apurrari esker ezagutu dugu elkar Bonik eta biok, 40 bat urteren buruan. Eta biontzat pozgarria izan da topaketa, elkarren arteko bigarren ezagutza hau. Gure aitona zena ere poztuko zen, baleki.

2005eko uztailak 22

Orain dela dozena bat urte esparru horretan barneratzekeo tentazioa izan banuen ere, nazioarteko albisteak urrunegiak zaizkit. Ez dute niregan benetako interesik pizten.

Bitartekari asko daude jatorrizko iturriaren eta nire artean, ezezagunak ia guztiak, eta ugariegiak dira edozein gertaera interpretatzeko modu posible, zilegi eta arrazoizkoak. Ezin ditut gertaerak eta albisteak ukitu, eta iruditzen zait bidaiatzea ere ez litzatekeela aski distantzia hori behar bezala urratzeko, iritzi irmo eta sendorik agertzeko moduan izateko (kasurik gehienetan behintzat; kontu jakin batzuetan dena argiegia eta nabarmenegia da).

Eta, distantzia hori urratuta, gertaerak eta albisteak ukitzerik banu ere, zer? Hemengo kontuetan ere, batzuetan kolpearen mina sentiarazteraino ukitzen nauten horietan, ia-ia ezertan eragiterik ez dut barren!

Arazo etikoak planteatzeko eta metaforak aberastu eta edertzeko baino ez digute balio, kasurik gehienetan, albisterik interesgarrienek, hala kanpoko nola bertakoek. Eta horretarako, azken batean, berdin-berdin balio digute bihotzeko prentsakoek ere. Abantaila batekin: hobeto sentiarazten gaituzte, bihotzeko prentsako gertaeren eta albisteen protagonisten aldean askoz ere prestu eta onestagoak baikara, baita nahi ez badugu ere, erremediorik gabe.

2005eko uztailak 27

Hemen, orain, inork inoiz irakurriko ez duen ohar ezkutu honetan, literatura unibertsalaren oihan oparo eta gizaki bakarrarentzat osorik ezin atzemanaren barruan galdutako txoko ezezagun honetan, biok bakar-bakarrik gaudela baliatuz, maite zaitudala adierazten dizut, zintzotasun osoz.

2005eko uztailak 29

Autosuntsiketarako liburua

Autolaguntzarako liburu gero eta ugariagoen arrakasta iraingarriaz nazka-nazka eginda, erraietatik sortutako aurkako erreakzio moduan, *Autosuntsiketarako liburua* idaztea erabaki zuen. Gauzen alderdi onenei begiratzen ahalegindu ordez, izaeraren absurduari zuzenean erreparatzea proposatuko zuen; gauza txikien edertasun xumean babesa bilatu ordez, gorrotoaren pozoia izatearen alderdirik ñimiño eta ezdeusetaraino zabaltzea, horretarako dauden arrazoi guztiz logiko eta ukaezin ugariak banan-banan eta gupidarik gabe aletuz.

Etsi egin zuen, ordea, berak buruan zeukan hura, ibili-ibili eginda, autolaguntzarako beste liburu bat gehiago baino ez zela izango jabeturik, azalez bakarrik bestelakoa.

“Azken batean”, pentsatu zuen bere artean, “Cioran, Pizarnik edo Bernharden liburuek, esate baterako, autosuntsiketarako liburu sendoak izanagatik ere, sekula ez dute aurretik suntsituta inguratzen ez zitzaien inor suntsitu. Eta, aitzitik, lagungarri gertatu dira jende askorentzat; lagungarri gertatu zaizkigu irakurle askori.”

(Ikus 2003-XI-15.)

2005eko abuztuak 9

Ez nuen askorik ligatu gazte garaian. Kontsolabide moduan, beste gauza batzuk egin nituela ekarri ohi dut gogora. Zer? Esaterako: bizikletan, Mañaritik Urkiolara, 27 minutu eta 46 segundoan igo; Donibane eta Lezoko bideek bat egiten duten bidegurutzetik Jaizkibelgo mendate gaineraino, 25'08"; Ondarretatik Igeldo gaineko

Mendizorrotza mendateraino, 18'49"; Santiгомendira, 15'49"; Martittera, 13'42"; Urrategira, 10'02"...

Orain ere ez dut asko ligatzen, baina are zailagoa litzaidake, guztiz ezinezkoa, gaztetako marka horietara hurreratzea.

Esan nahi baita: zer demonio axola dio?

2005eko abuztuak 13

Adiskiderik ez izatearen lotsa eragotzi beharrak hartaratuta, ahalegin ikaragarrien ondoren, herabe batzuek adiskide mordo ikaragarria izaten (edo pilatzen) dute.

2005eko abuztuak 22

Uste ez bagenuen ere, halakorik geure buruari ezin barkatuko geniolakoa bageunden ere, une batean, azkenean, amore ematen dugu. Gogoak uzten dio lehenengo aurrerako bide itsuari, eta gorputzak ondoren, berehala, oihartzun baten zehaztasun saihestezinarekin. Hiltzea da, eta bizitzea da. Heriotzatik bezala, bizitzatik ere asko baitu une horretako zirrarak, neketik beste atsedenetik. Aurrekoaren erritmoa ezin jarraitu duen txirrindulariaz ari naiz, bikote baten hausturaz, oztopoen eta zailtasunen ondorioz bertan behera utzitako egitasmoaz. Baina ausaz heriotzaz ere ari naiz.

2005eko abuztuak 23

Txikitako lagunik onena

Lontxo izan nuen lagunik onena txikitan. Lorenzo Abel Martin zuen izena; Larrañaga Zialtzeta lehen bi deiturak; familiaren izena Larrume, aita zenaren baserritik hartua. Etxepe berean bizi ginen, Azkoitian, Urrategirako bideko Etxe Iru-Arte etxean. Laugarren solairuan ezkerrean bera, Lontxo; bigarren solairuan eskuinean ni. Baina noiznahi ginen bata bestearenean. Elkarrekin joaten ginen egunero eskolara. Behin, ilunabar batean, etxe atarian, puxtarriekin jolasten haserretu eta gero, elkar joka hasi ginen, borrokan. Baina biharamunean ere elkarrekin joan ginen eskolara. Lotsa eman zigun elkartzeak, baina lotsa handiagoa emango zigukeen elkarrekin ez joateak.

Lontxo eta biok lotsarik gabe egon gintezkeen biluzik elkarren aurrean, baina inoiz ere elkarri ipurdia ikusi gabe. Kontu hori, ipurdia ez ikustearena, idatzi gabeko legea zen, tabua, ez dakit nik nondik sortua. Behin, Lontxo kakaeginean ari zen bere etxeko komunean, atea zabalik utzita; eta ni, ate paretik, harekin lasaitasun osoz berriketan ari nintzen. Lontxo, ez dakit nola eta zergatik, estropezu egin eta aurrerantz erori zen. Orduan ni ate paretik kendu nintzen, Lontxoren ipurdia ez ikustearren. Hori da behintzat nik oroitzen dudana.

Oso mutil bizia zen Lontxo. Futbolari ona; txikia, bizkorra, bihurria, iheskorra, atzemanezina. Telebistan edo egunkarietan Nihat ikusten dudanean, Lontxo dakarkit beti gogora. Beste kirol batzuei ere ez zien muzin egiten, eta biok batera bizikletan hara eta hona ibiltzeko ohitura hartu genuen bolada batean, Bergararaino, Mutrikuraino, Zarautzaino, Ordiziaraino...

Neskatarako ere abilidade handia izan zuen oso gaztetatik. Bera izan zen gure koadrilan neska batekin *ibiltzen* hasi zen lehena. Oraindik ere ikusten ditut Maite eta Lontxo, elkarren ondoan Azkoitiko kale nagusian gora eta behera, eskutik helduta, igande arratsalde batean, bikote batek egoera horretan ibili behar duen baino askoz

azkarrago ibiltzen, urduritasunaren eraginez. Baina kalean gora eta behera ibiltze hutsaz haratagoko bikote zereginak ere oso gazterik eta oso bizkor deskubritu zituen, beste batzuek baino askoz lehenago; nik baino askoz lehenago, esate baterako.

Ez dakit zehatz-mehatz noiz, zenbat urterekin, baina poliki-poliki etengabe elkarren berri duten lagun min izateari utzi genion Lontxok eta biok, etxepe berean bizitzeari eta adiskide handiak izateari utzi gabe. Gure koadrilako beste kide bat izan zen ondorengo urte horietan Lontxoren lagunik minena: Kope.

Futbola utzita, dantzari eman zizkion onenak Lontxok urte horietan. Azpeitiko Sahatsa taldean oso maitea izan zuten. Lontxok garai hartan izan zuen beste zaletasun handi bat rock musika izan zen. 70 eta 80ko hamarkadako rock musikako disko bilduma bikaina osatu zuen, eta David Bowie zuen gogokoena, kutunena. Gai horretan Kope zen koadrilako jakintsuena eta aurreratuenena, eta zaletasun horretan bat egin zuten biek.

Orain arte esan ditudan guztiak kontu jakinak dira Lontxo ezagutu zuen edonorentzat. Ez dut uste, ordea, horren kontu jakina denik Lontxok Benito Lertxundirenganako bolada batean izan zuen zaletasuna. Sahatsakoekin dantza egiten eta Koperekin rock musika entzuten hasi aurretik izan zen hori.

Gure etxean, ez dakit nik nork ekarriak, Benito Lertxundiren hiru disko zeuden: *Oro laño mee batek...*; ...*eta maita herria, üken dezadan plazera*; eta *Zuberoa / Askatasunaren semei*. 14 eta 15 bat urterekin disko haietako kantu guztiak buruz ikasteraino entzun genituen, gozamen eta mirespen handiz, Lontxok eta biok. Baita zubererazko hitzak zituztenak ere: *Jaun baruak, Xori erresiñula, Ürzo lüma gris gaixoa, Maria Solt eta Kastero...* Grazia handia egiten zigun *Lehen floria* kantuko azken ahapaldiko "*gitian txosta kanberan*" misterioitsu eta kitzikagarriak.

Zuberoa / Askatasunaren semei disko bikoitza entzuten ari ginen biok, sala txikian, Jenaro Lekuona, Azkoitiko parrokiako erretorea, gure etxera etorri zenean. Gure aita zena, minbiziaren ondorioz, hilurren zen, eta hari azken olioak, edo erlijioaren bidezko nolabaiteko kontsolabidea behintzat, ematera etorria zen Jenaro. Sotanarik gabe ibili ohi zen. Apez gazte, moderno eta dotorea zen; oso gazte, oso moderno eta oso dotorea, Don Quintin, Don Joaquin, Don Anastasio eta herriko beste apez batzuekin konparatuz gero behintzat. 1978ko udazkena zen; 15 urte genituen, beraz, Lontxok eta biok, hark artean ere bete gabeak akaso, sanmartin egunekoa baitzen, azaroaren 11koa. Ez dakit kontziente izan nintzen orduko hartan erretorearen bisitaren motiboaz. Baietz uste dut, amak esana baitzidan ez zegoela aitarentzat esperantzarik, hil egingo zela.

Gure aitarekin egon eta gero, musikak erakarrita, salara etorri zen erretorea, Lontxo eta biongana. Hark ere oso gustuko zituen Benito Lertxundiren diskoak, eta Orbaizetako olari buruzko bi kantuak jarrarazi zizkigun disko-jogailuan. Elkarrekin entzun genituen hirurok. Hunkidura biziz eta irmotasun arranditsuz lagundu zion erretoreak Benito Lertxundiri Jose Angel Irigarairen hitzak esaten: "*Aezkoako mendietan / Auñamendiren magalean / Iratiko oihanaren itzalean / bihotzaren erdian / euri, elur eta laiño / laiño guztien artean / zegoen eta dago, / bakardadean / ixilean, lo / Orbaizetako ola...*". Harrigarria eta zirraragarria izan zen hura Lontxo eta biontzat. Ez genuen asko espero Azkoitiko parrokiako erretoreak gure zaletasun musikal harekin bat egitea. Eta nola gainera!

Koperekin batera, moto istripuan hil zen Lontxo, 1987ko urriaren 17an, 24 urte bete gabe artean. Nire txikitako lagunik minena izan zen. Orain hilda dago, eta pena ematen dit hartaz oroitzen dudana guztia, funtsean, testu labur honetan sartzen dela pentsatzeak.

Bizi zelarik gertutik ezagutu nuen hildako pertsona bati buruz mintzatzen naizen bakoitzean, bi kezka izalez iluntzen didate gogoak: batetik, orain hilik den horri buruz esan dudana zuzena ote den zalantza izaten ditut; bestetik, hila neu izan nintekeela bururatzen zait, eta orain hilik den hori mintza zitekeela nitaz, nik berari buruz mintzatzean izan dudanaren gisako patxadaz.

2005eko abuztuak 25

Batzuetan pentsatzen dut maila handiko idazle aitortu, ezagun eta miretsia izatera iristeko bidean naramala nire literatur ibilbideak. Azken batean, ez al da hori beti nahi izan dudana, nire betiko amets handia? Hala ere, zorabiatzeraino urduritzen eta izutzeraino larritzen nau hori benetan gerta daitekeela pentsatzen haste hutsak.

2005eko abuztuak 28

Zeharka

Zeharka bizi naiz,
gogo guztiak zintzo hezita,
grina guztiak txarrantxaz hesituta.
Errunduntasuna harri eta zalantza porlan
duen horma garaia gaintitzera
derrigortuta erabaki bakoitzeko,
ezkerretara jo aurretik
eskuinari muin egitera,
eskuinetara jo aurretik
itzuliko naizela promesa egitera.

Ezin naiz zuzenean bizi,
gauzeekin eta pertsonekin
bat-batean bat eginez,
izan naizenaren eta
nigandik espero denaren
zama txepeltzailatik libre.

Eta honezkero zaila aldatzea.
Eta honezkero ahaleginduta ere alferrik.
Eta honezkero, zuzen-zuzenean, ezta nahi ere.

2005eko irailak 4

Semen retentum meliore fortuna sequatur. Pro mis quo.

2005eko irailak 5

Dena libre

Telebistan futbol partida ikusten ari nintzela, emaztea etorri zait salara.
–Telefonoa, Jose Martin, zuretzat: Arantzetako gaztetxeko kide bat.

“Beste *bolo* bat”, pentsatu dut neure artean, sofatik altxatu beharrak gogaituta. “Justu orain, Reala ondoen jokatzeko ari denean, gol bat sartzeko zorian.”

Sorkunde du izena telefonoz deitu didan neskak, eta ume baten ahotsa ia-ia. Zinburretako gaztetxean gertatu zitzaidana ekarri dit gogora horrek: *bolo* baten ondoren Eiderrekin ligatu nueneko, 80ko hamarkadako gaztetxeetako giroa zoroki miresten zuen neska gazte batekin. Oroitzapen horrekin ilusionatuta itzuli naiz telefonotik telebista aurrera. Ohitura duen moduan, Realak zapuztu dit unea: ni telefonoz ari nintzen bitartean beste gol bat egin diote, atzelarien arteko gaizki-ulertu baten ondorioz.

Sekulako pagotxa izan da niretzat *Dena libre* idaztea. Liburuaren milaka ale saltzeaz gain, hara eta hona ibiltzeko aukera eman dit, leku askotatik deitu baitidate, *boloak* egiteko, hots, liburuari buruz hitz egin, gaztetxearen garaiko kontuak berritu eta garai hartako diapositiba zaharrak erakusteko.

Emazteak behin eta berriz esaten dit ezezkoa eman beharko niekeela behin eta betiko horrelako saioei; lotsatu egin beharko nindukeela daukadan adinarekin gaztetxeei, okupazioari eta autoerakuntzari buruz azalpenak ematen jarraitzeak. Ea non ikusi den horrelakorik. Baina nik ez dut utzi nahi.

Gaztetxeetatik deitzen didatenean, kasurik gehienetan behintzat, ez da sosik izaten niretzat; asko jota, bidaia ordaintzeko lain. Baina kultur etxeetatik deitzen didatenean, nahiko ziurra izaten da dirua jasotzea. Eta, ondo pentsatuz gero, doako emanaldiak ere onuragarriak zaizkit, liburuaren salmentak sustatzeko balio dutenez gero. Gainera, kitzikatu egiten nau Zinburretakoaren antzeko beste abenturaren bat izateko arriskuak.

Ez dut zertan lotsaturik. Inork ezin dit ezer leporatu. Gezurrik ez dut esaten jende aurreko nire agerpenetan. Zer asmo genituen azaltzen dut lehenik: gizartea herritik bertatik hasita aldatzearen kontu hori, behetik gora, hierarkiarik gabeko autoerakuntzaren bitartez, erabaki ahalmen osoa Asanbladari emanaz, inoiz inorengan delegatu gabe... Udalak jarri zizkigun oztopoak aipatzen ditut gero, horri erantzuteko okupazioa nola antolatu eta egin genuen, desalojoak, okupazio gehiago, borroka giroa herrian...

Ni han egon nintzen. Ez beti akaso, baina batzuetan bai behintzat. Diapositiba batzuetan agertzen naiz. Gaiztoen aldean, jakina. Edo oraingo ikuspegitik begiratuta –nire emanaldi horietan hala da, dudarik gabe–, zintzoen aldean; edo –hitz hori arraro samar geratzen denez testuinguru horretan– alde egokian behintzat, orduan egon behar zen lekuan.

Badakit beste batzuek nik baino askoz gehiago eman zutela garai hartan gaztetxearen alde, autoerakuntzaren alde, gizarte justuago baten alde... Eta badakit ni beste batzuk baino gehiago aldendu naizela orduko ametsetatik eta borroketatik. Baina aizu: beste horiek ez dute *Dena libre* idatzi, eta nik bai; eta niri deitzen didate hura zer izan zen azaltzeko.

Nahigabea besterik ez dakarkigu Realak azkenaldian. Jaitsierako postuetan dago berriro, gaur etxean galdu eta gero. Ez dakit ez ote litzatekeen hobe izango behingoz bigarren mailara jaistea, urtea joan eta urtea etorri beti kinka larri horretan penatzen ibili beharra baino.

Eta gaur, gaueko txandan, Ortuosterekin egin behar dut lan. Ni ikusteko amorratzen egongo da kabroia! Egongo ez da ba Athleticek etxetik kanpo irabazi eta gero! Arraioa!

Dena den, aitortu beharra dago ez dela mutil txarra Ortuoste. Bihotz handia dauka, beroa. Une larrietan lagunarengatik dena emateko prest izaten diren horietakoa

da. Erakutsia dit behin baino gehiagotan, batez ere gure lanbidearen alderdirik zail eta gordinenean: kalean. Eta lanerako bezala, parrandarako ere lagun bikaina da: edozertarako kontaktu onak eta erabateko diskrezioa. Hari esker izan dut nik ezkutuko plazer askotarako sarbide eroso eta ziurra. Ez dut damurik. Behin baino ez gara bizi! Ez nion alferrik *Dena libre* izenburua jarri nire liburu ezagunenari, ezta?

Ni bezala, gaztetxeen mobidetan ibili zen gaztetan Ortuoste; bere herrian, Arrikruzetan. Ozen egin zuen barre kontatu nionean oraindik ere, *Dena libre*-ren aitzakian, gaztetxeari buruzko azalpenak ematen ibiltzen naizela herririk herri.

–Horietako saio batean laneko uniformearekin agertu beharko huke –bota zidan, barreari ezin eutsita.

Barre egin nuen nik ere, jakina, egoera irudikatuta. Baina harrezkero buelta asko eman dizkiot Ortuosteren burutazio horri.

Horrek, ondo pentsatuta, beste dimentsio bat emango lieke nire *boloei*. Irabazi egingo lukete.

2005eko irailak 29

Nire bizitzako egunik txikiena bizitzeko ilusioarekin jaikitzen naiz goizero ohetik.

2005eko urriak 2

“Dauzkadan munduko errekor guztiak emango nituzke zure irribarre baten truke.”

2005eko urriak 6

Besaulkiaren erosokerian galdutakoa irakurgaien aberastasun konplizean irabaziz gero, ez da horren aukera txarra ezkertiar izatea. Ezkertiar burgesa, jakina.

2005eko urriak 7

Azalaren barrunbeetan, lore.

2005eko urriak 10

Presarik gabeko isiltasuna, denborarik gabeko egonaldia zuhaitz zaharraren jakinduriaren azpian, etorkizunik gabeko laztan trukeak erreken murmurioaren ertzean... Ederrak dira kontu horiek, maite ditut, jakina. Baina berehala naiz, arinegi akaso, isilaz ase, zarata bila, presa gose, arrangura gordinen premian, egon gozoaren zorientasunean inola ere errenditu ezinda.

* * *

Erraz hiltzen dira Errezilen amuarrainak amuari amore emanda. Bai Granada jatetxearen atzealdeko putzuetan behintzat.

Ba ote da munduan amuarraina baino izaki madarikatu eta gupidagarriagorik? Izenean darama, gorputzean hezurak bezain erauziezin txertatua, hilko duen armaren marka.

2005eko urriak 16

Maitematikak eta liluratura. Amormáticas y maravillatura. Amourmatiques et merveuillature. Lovematics and wonderlature.

2005eko urriak 18

Errotulua izan al daiteke genero literarioa?

* * *

Betaurrekoen Adiskideen Elkarteko lehendakaria

Komuneko zulora erori zitzaizkidan batean jabetu nintzen aurrenekoz betaurrekoei diedan maitasun irmoaz eta atxikimendu estuaz. Orduan erabaki nuen Betaurrekoen Adiskideen Elkartea sortu eta neure burua lehendakari izendatzea.

2005eko urriak 21

Urte askotako ahaleginaren poderioz eta horrenbeste neke, oinaze eta ilusioz irabazitako gure tasun laudagarri guztiak lokatzetan bueltaka ikusten ditugu askotan, mingarri, ahalkegarri, etsigarri. Hutsa behar izaten da horretarako, keinu baldar bat asko da.

Eta hala ere altxatuko garela sinetsi behar, geure tasun laudagarri eta guzti akltxatuko garela; edo hala sinetsiko bagenu bezala aurrera egin bederen. Eta, harrigarria!, hori ere ez da batere zaila.

2005eko urriak 22

Liburu guztiakin gozaten du idazleak: onarekin, ona delako; txarrarekin, egoa indartzen diolako.

2005eko urriak 24

Poesia ez dela gaur egun jendearengana iristen? Ez akaso liburu barruetan elkarren ondoan pilatuta ezkututzen diren poemak. Baina poesia beti iritsiko da jendearengana, ezinbestean. Beti izango baitugu poesiaren premia, aldez edo moldez, forma batean ez bada bestean, denok eta gutariko bakoitzak. Eta gainezka egin eta liburuaren esturatik irtendako poesia baldin bada, askoz hobe, gainera.

Poema liburuak poesia gordetzeko biltegiak baino ez dira; nahiz eta poesia alferrik galdu gabe gordetzea, berez, ezinezkoa izan. Poema liburuak liburuetatik kanpoko poesiarekin ezin ase direnen atseginerako erreserbak dira; nahiz eta poesiaz erabat asetzea, berez, ezinezkoa izan. Kontraesan horiekin bizi da betidanik poesia, genero literario gisa.

Baina, azken batean, horrela begiratuta, ezintasun eta kontraesan horien guztien zama gainean dutela, ez al dira poetikoagoak ikusten poema liburuak?

2005eko urriak 25

Hor zaude? Ez zaude, ezta?

2005eko azaroak 4

Gauza guztietarako lekua dute egungo etxe atsegin, argi, alai eta egokiek. Tristurarentzat izan ezik. Eta tristura etxean sartzen denean, etxe osoa bereganatu arte barreiatzen da, erremediorik gabe.

* * *

Saritu maitatu baino askoz ere errazago egiten den jende ugari bizi da Ospearen Etorbidean.

2005eko azaroak 10

Labur esanda: ezer ez.

2005eko azaroak 11

Goi mailako literatura, maisutasunez idatzitako liburua, idazle handia... Telebista ikusteko gogoia pizten duten topikoak.

* * *

Zabaleko Joxe hil da.

Zabaleko Joxe izan zen nik ezagutu nuen lehen baserritarra, eta harrezkero Zabaleko Joxe izan dut beti buruan, ohartuki edo oharkabean, baserritar bat ikusi edo aintzat hartu dudak bakoitzean. Zabaleko Joxeren ereduaren arabera moldatutako kopiak iruditzen zaizkit, eta irudituko beti, baserritar guztiak; baserri guztiak Zabaleren kopiak iruditzen zazikidan bezala, herri guztiak Azkoitiaren kopiak, familia guztiak neurearen kopiak, etxe guztiak gure orduko etxearen kopiak, haur guztiak neu izan nintzen haurraren kopiak.

Munduaren erdigunean erreferente garrantzitsua zen, beraz, Zabaleko Joxe, eta handia da utzi duen hutsunea.

Gero eta ohituagoa nago horrelako hutsuneekin bizitzen, egia da. Ez naute, haurtzaroan edo nerabezaroan bezala, ikararaino harritzen eta durduzutzen. Lehen baino askoz errazagoa zait etsipenezko keinu leun labur baten ostean ohiko zereginetara itzultzea, alegia deus ez. Ez, ordea, galeraz ohartu gabe.

2005eko azaroak 29

Errua erro

Erroaren erroan erroa.

Errorea, herra, horrorea, orroa.

Zirri-zarra barruan erroa.

Erroaren erroan erroa.

Adarretan ordea aurrean ederra, irria.

2005eko abenduak 18

Euskal kanturik onena zein ote den erabaki nahian dabilta Euskal Telebistan. Ez didate niri galdetuko, baina nire ustez euskal kanturik onena Leonard Cohenek Job gogaitaraziaren ahotsez hasten zuen hura da: “*Let’s sing another song boys, this one has grown old and better.*”

* * *

Gustuko duzunarekin oheratzeko aukerak ilusioa pizten du; baita beldurra eragin ere. Aukerak murriztean, beldurra erabat galtzen da; ez ordea ilusioa. Okerreanean ere, gustuko duzunarekin oheratzeko ilusioak beti aurkitzen du zeure baitan txoko bat, bizirik irauteko. Goxoa irudikatzen dut txoko hori, habia epel abegikorra, amesleku mugarik gabekoa.

2005eko abenduak 24

Hau amorrazioa!

Egiten dudana egiten dudala,
egten dudana egiten dut.
Eta ezin egin egiten ez dudana.
Eta ezin egiten dudana ez egin.
Hau amorrazioa!

2005eko abenduak 29

Liburu dendan, neska-mutil bikotea.
Neskak dendariari:
–Baduzue *Todos nacemos vascos* liburua?
–Ez dakit –dendariak–. Galdetuko dut. Itxoin pixka bat.
Mutilak neskari:
–¿Qué te ha dicho?

2005eko abenduak 30

Aspaldiko joera dut aurrenik derrigor egin beharrekoa egin eta hautazko zereginen plazera ondorenerako uztea. Ez naiz alferrik kristautasun bete-beteaz hezia. Baina derrigor egin beharrekoarekin hautazko zereginekin baino gehiago gozaten dut; horren lasai uzten nau kontzientziak derrigorrezko zereginetan ari naizenean, horren gogor eta zakar astintzen nau kontzientziak hautazko zereginetako plazeraren bila ari naizenean.